

De opgraving!

Opdracht 1, onder de deksel, bij de vitrine

Wat kun je allemaal vinden in de grond onder je voeten? Je gaat als een archeoloog op onderzoek uit, laagje voor laagje. Zo kun je later precies terugzien waar je alles gevonden hebt.

Stap 1. Haal het gras weg

Stap 2. Haal de bovenste laag grond weg

Opdracht 1: Schrijf op wat je tegenkomt. Wat denk je dat het is?

- a. *Hier zijn vissen gevangen. Welke vondsten horen daarbij? vishaak, netverzwaarder, visfuik*
- b. *Hier is een veldslag geweest. Welke vondsten horen daarbij? zwaard, speer, bijl*

Stap 3. Haal de tweede laag grond weg (de zes stukken)

Opdracht 2: Schrijf op wat je tegenkomt, wat denk je dat het is?

- a. *Hier zijn dingen gekocht en verkocht. Welke vondst hoort daarbij? Munt*
- b. *Hier heeft een huis gestaan. Welke vondst hoort daarbij? Dakpan*
- c. *Hier heeft een hond rondgelopen? Welke vondst hoort daarbij? Hondenschedel*

Stap 4. Haal de derde laag grond weg (de 24 stukken)

Opdracht 3: Kijk goed!

- a. *Hier is een vuurtje gestookt. Welke vondst hoort daarbij? Houtskool*
- b. *Hier is iemand begraven. Welke vondst hoort daarbij? Skelet*
- c. *Hier is gejaagd. Welke vondst hoort daarbij? Pijlpunt, gewei*
- d. *Hier heeft iemand een kostbaar sieraad verloren. Welke vondst is dit? Githanger*

Leg alles weer netjes terug voor de volgende groep.

Diep onder de grond...

Opdracht 2, in het laatje met de opgerolde doeken

In een groot deel van Nederland liggen archeologische sporen diep onder de grond. Archeologen gaan op zoek naar die sporen. Hoe diep moeten zij eigenlijk gaan? En hoe weten ze hoe oud de vondsten zijn die ze tegenkomen?

Stap 0: Hang het grote doek en de tijdlijn op (alleen voor het eerste groepje)

Hang het doek aan de bovenkant van de deur en de tijdlijn daarnaast. Gebruik eventueel een stoel of vraag het je juf of meester.

Stap 1: Kies uit je groep het grootste en kleinste kind en zet hen voor het doek

Stap 2: Plaats de gekleurde wasknijpers

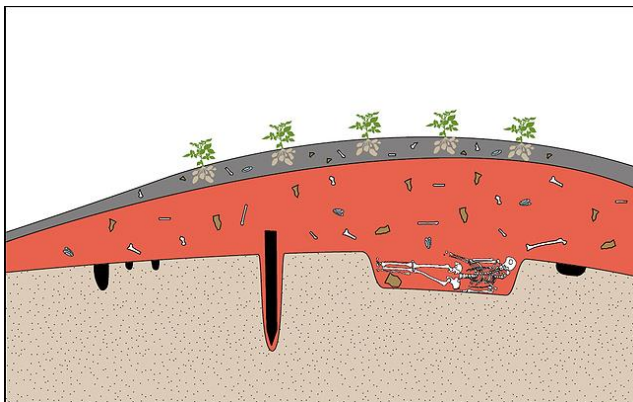
- ✓ Zet de rode wasknijpers bij de bovenkant van hun hoofden.
- ✓ Zet de gele wasknijpers bij hun knieën.
- ✓ Laat de twee kinderen voor het doek zich helemaal uitstrekken en plaats wasknijpers blauwe bij de puntjes van hun vingers.

Opdracht 1:

- a. *Kijk bij elke wasknijper welk cijfer er te zien is op het doek.*
- b. *Kijk bij elke wasknijper welke voorwerpen er te zien zijn op het doek.*
- c. *Kijk op de tijdlijn welke tijden horen bij de voorwerpen in de buurt van de wasknijpers?*
- d. *Wanneer leefden de mensen van wie we de skeletten hebben gevonden?*
- e. *Wanneer leefden de dinosaurussen?*

Stap 3: Bekijk het plaatje

Opdracht 2: Bedenk samen hoe de voorwerpen in de grond kunnen zijn gekomen.

Uitleg bij het plaatje: de grond spoelt, waait en wordt door mensen verplaatst (denk aan het zand in de duinen, of een overstroming met modder, of het storten van bouwzand voordat ergens een huis wordt gebouwd).

Leg de wasknijpers weer netjes terug voor de volgende groep. Het doek en de tijdlijn mag je laten hangen. De laatste groep ruimt deze netjes op.

Het leven tijdens de Swifterbantcultuur

Opdracht 3, in het laatje met de zoekplaat en de foto's van vondsten

Hoe leefden de mensen op deze plek 6.000 jaar geleden? Archeologen kunnen aan vondsten zien hoe dat geweest zou kunnen zijn. Denk je dat ze hetzelfde leven als jullie? Of zou het heel anders zijn geweest?

Stap 1. Bekijk de zoekplaat en beantwoordt de vragen over de Swifterbantcultuur

Opdracht 1:

- a. Jullie wonen in stenen huizen. Waarin woonden mensen 6.000 jaar geleden?
- b. Jullie dragen kleren van stof. Welke kleding droegen mensen 6.000 jaar geleden?
- c. Wij halen ons eten in de supermarkt. Hoe kwamen mensen 6.000 jaar geleden aan hun eten?
- d. Wij hebben allerlei gereedschap. Hoe kwamen mensen 6.000 jaar geleden aan hun gereedschap en waar was het van gemaakt?

Stap 2. Bekijk

Opdracht 2

Leg de zoekplaat naast de plaat met foto's van vondsten en zoek welke letter bij welk cijfer hoort.

<i>Cijfer op de plaat met foto's van vondsten</i>	<i>Letter op de zoekplaat</i>
1. Hondendrol (als die versteend is heet dat een coproliet!)	
2. Beestje van klei	
3. Vuursteen	
jagen op vogels	
jagen op grote dieren	
vuurplaats/koken	
vissen in de rivier	
een plek om te slapen	
kleding om je warm te houden	
reizen (kano)	

Opdracht 3: Bekijk het etensbord en beantwoordt de vragen.

- a. Wat eten we nu nog steeds? (koeien, melk, granen, bessen, noten, vis)
- b. Wat eten we nu niet meer?
 - a. Hoe kwamen mensen vroeger aan eten? jacht, visserij, verzamelen, kleine akkertjes
 - b. Wat aten de honden?

Opdracht 4: Bekijk de zoekplaat en beantwoordt de vragen.

- a. *Hoe denk je dat de mensen 6.000 jaar geleden woonden?*
- b. *Gebruik van vuursteen! Voor zowel gereedschap, als vuur maken (i.c.m. pyriet). Tondeldoos setje.*
- c. *Zaden, planten, aardewerk, waterlelie*

Extra opdracht:

Klei een pot uit de steentijd na. Gebruik takjes, zand, steentjes, plantjes om je klei steviger te maken en om te versieren. Voorbeelden meeleveren.

Extra opdracht:

Knutsel een kampvuur. Hiervoor heb je nodig rood, geel en oranje karton voor de vlammen, en bruin (crepe)papier en wc rolletjes voor het hout. Je kunt natuurlijk ook echte takken verwerken.

Instructieblad 4

Vroeger en nu

Het leven is de afgelopen 6.000 jaar erg veranderd. Ontdek zelf wat het verschil is tussen jullie leven nu, en het leven van 6.000 jaar geleden. Zoek welke plaatjes bij elkaar horen.

Opdracht 1: Zoek welke plaatjes bij elkaar horen. Als je het goed hebt gaat er een lampje branden. Zorg dat iedereen aan de beurt komt, als je het goed hebt mag de volgende.

Extra opdracht: Hebben jullie tijd over? Bedenk er zelf ook nog een paar dingen die toen anders waren dan nu!

Instructieblad 5

Het verhaal van Ava en Ynge

Je ziet hier het skelet van een moeder, Ava en een baby, Ynge. In het blad dat er overheen ligt laten onderzoekers zien hoe zij er misschien uit zagen. Maar hoe weten ze dat?

Als archeologen een skelet vinden kunnen ze in het laboratorium ontdekkingen doen. Ze kunnen bijvoorbeeld zien:

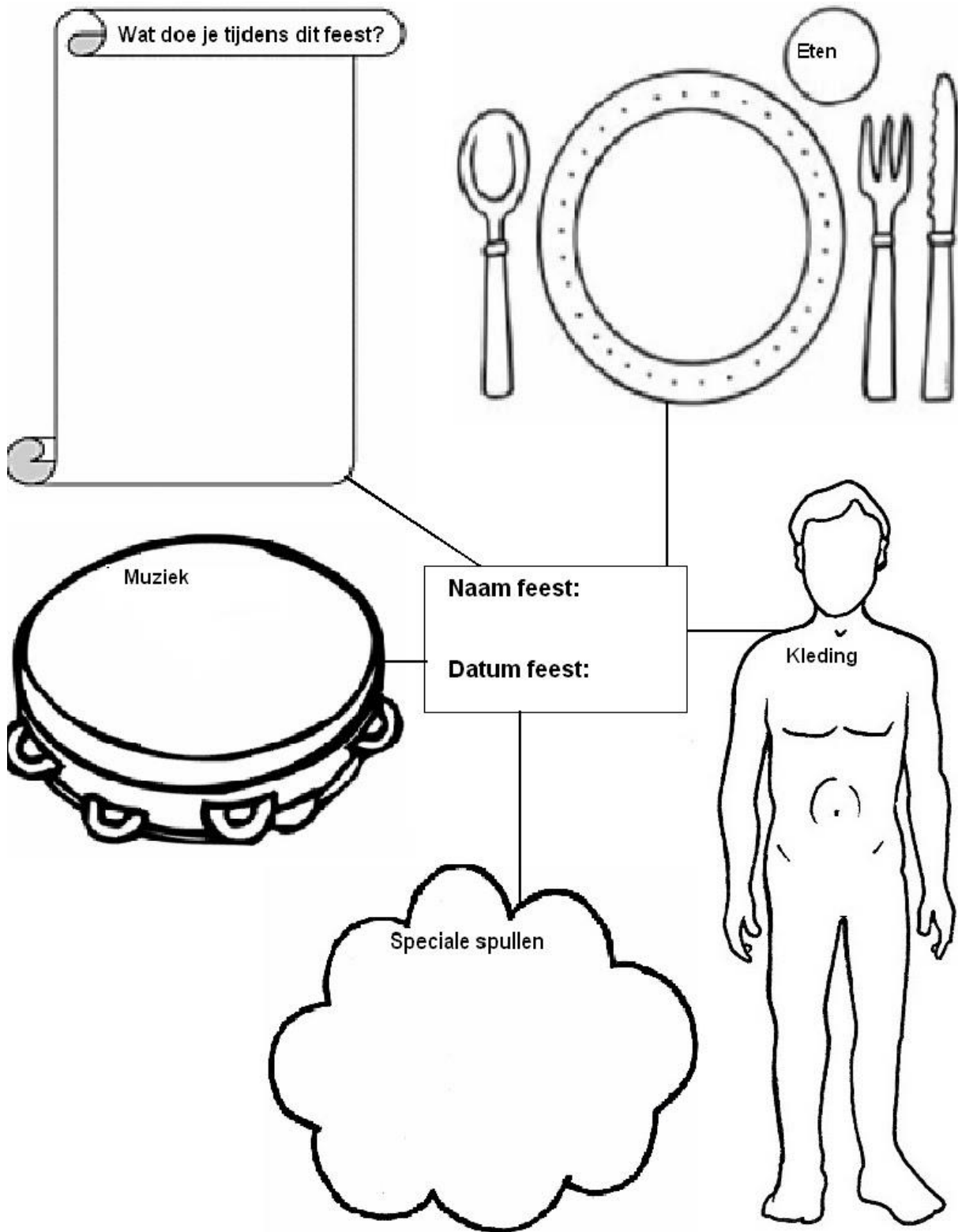
- ✓ of het een man of een vrouw was
- ✓ hoe oud de persoon ongeveer was
- ✓ of hij of zij lichamelijk werk deed
- ✓ waar de persoon vandaan kwam
- ✓ hoe de persoon gestorven is

Maar veel dingen blijven een mysterie, zoals:

- ✓ hoe ze heetten
- ✓ welke kleren ze droegen
- ✓ hoe hun dag er precies uitzag
- ✓ hoe hun stem klonk
- ✓ wat ze precies allemaal aten

Opdracht 1: bedenk samen hoe het leven van Ava en Ynge eruit zag. Teken of schrijf wat jullie bedenken in de mindmap.

- a. Hoe zag hun huis er van binnen en van buiten uit?)*
- b. Hoe zag hun familie eruit? Hoeveel mensen en wat waren hun namen?*
- c. Hoe zijn Ava en Ynge gestorven?*
- d. Waar speelden ze mee?*
- e. Hoe zag hun dag eruit?*

Instructieblad 6

Vondsten onderzoeken

In deze la zie je archeologische vondsten. Sommige zijn echt, en dus al heel oud. Andere zijn nagemaakt. Jullie gaan deze vondsten onderzoeken.

Stap 1. Leg de vondsten netjes klaar op jullie tafels.

Wees voorzichtig, want ze kunnen stuk en dan kun jij als archeoloog ze moeilijker onderzoeken.

Stap 2. Kijk met de loep goed naar de vondsten.

Opdracht 1: Beantwoord de volgende vragen:

- a. *Wat zie je?*
- b. *Hoe ziet de vorm eruit?*
- c. *Hoe voelt het oppervlak aan?*
- d. *Welke kleur heeft het?*

Stap 3: Denk na over wat je hebt gezien

Opdracht 2: Beantwoordt de volgende vragen:

- a. *Wat denk je dat het is?*
- b. *Waar werd het voor gebruikt, denk je?*
- c. *Is het een bot? Van welk dier zou het zijn?*
- d. *Is het een scherf? Hoe denk je dat de hele pot eruit zag? Teken hem.*

Stap 4. Ga op zoek naar menselijke resten

Opdracht 3: Aan welke vondsten kun je zien of er mensen op deze plek waren?

Houtskool restjes: betekent vuur, dus mensen, vuursteen, pijlpunten....

Dierenbotjes: niet per sé menselijke bewoning